

Täysistunto

Tiistai 7.10.2025 klo 14.01—20.15

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 51/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 11/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 11/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua. Edustaja Eerola, valiokunnan puheenjohtaja, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.56 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Esittelen tosiaan siis lakivaliokunnan mietinnön 11/2025 hallituksen esitykseen 51/2025. Tässä kyseisessä hallituksen esityksessä on siis kyse tällaisesta aviovarallisuusjärjestelmään ehdotetuista muutoksista. Aviovarallisuusjärjestelmä määrittää muun muassa sitä, miten puolisoitten omaisuus jaetaan sitten, kun se avioliitto kerran valitettavasti ehkä purkautuu avioeron johdosta. Lisäksi järjestelmällä on merkitystä, kun avioliitto purkautuu siinä ehkä vielä valitettavammassa tilanteessa, kun toinen osapuoli kuolee.

Avioliittoon perustuvista varallisuus oikeudellisista oikeuksista säädetään luonnollisestikin avioliittolaissa. Avioliittolain mukaan kummallakin puolisoilla on avio-oikeus toisen puolison omaisuuteen, jollei muuta ole erikseen määrätty tai sovittu. Avioliiton purkautuessa toimitetaan ositus, jossa sitten selvitetään puolisoitten aviovarallisuussuhteet. Tämä ositus voidaan toimittaa avioeron vireillepanon jälkeen taikka sitten toisen puolison menehdyttyä, mutta se voidaan toimittaa pitkänkin ajan kuluttua avioliiton päättymisestä, ja se voi jäädä joissain tapauksissa jopa kokonaan toimittamatta.

Avioliittolaissa, arvoisa rouva puhemies, säädetään siitä, milloin tämä oikeus vaatia avio-oikeudenalaisen omaisuuden osittamista alkaa, mutta sitä, milloin se sitten päättyy, ei ole määritetty aiemmin. Tämä voi aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta sekä myöskin ihan käytännön ongelmia ja viivytyksiä muun muassa kuolinpesissä ja niiden selvittämisessä.

Avioliittolakiin sisältyy nykyisin myöskin säännöksiä, joilla rajoitetaan puolison oikeutta määrätä perheen kannalta tärkeästä omaisuudesta, kuten vaikkapa yhteisenä kotina käytetystä asunnosta. Nämä kyseiset säännökset edellyttävät, että omistava puoliso hankkii tällaisen omaisuuden luovuttamiseen toisen puolison suostumuksen. Nämä vallinnanrajoitukset ovat voimassa aina siihen asti, kunnes ositus tai osituksen sijaan tehtävän omaisuuden erottelu on toimitettu, ja siis saattaneet olla voimassa 10—20 vuottakin. Nämä vallinnanrajoitukset voivat aiheuttaa käytännössä isoja ongelmallisia tilanteita, jos aikaa avioliit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2025 vp

ton purkautumisesta on kulunut jopa vuosikymmeniä ja ositus tai tämä omaisuuden erottele on syystä tai toisesta jäänyt sitten tekemättä.

Avioliittolaissa säädetään myöskin irtaimen omaisuuden omistamista koskevasta yhteisomistusolettamasta siltä varalta, ettei irtaimen omaisuuden omistussuhteesta ole ihan täytetty selvyyttä, niin kuin usein tiedätte, että ei aina ole. Tämä olettaja on tarkoitettu sovellettavaksi avioliiton purkautumisen jälkeisessä osituksessa ja omaisuuden erottelussa, mutta se voi ulottaa vaikutuksensa vielä pitkään avioliiton päättymisen jälkeenkin.

Tässä hallituksen esityksessä, arvoisa rouva puhemies, ehdotetaan tämän nykytilan selkeyttämistä säätämällä tämän avio-oikeuden vanhentumisesta sekä avioliittolain vallinnanrajoitusten ja yhteisomistusolettaman raukeamisesta. Avio-oikeuden ehdotetaan vanhentuvan kymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen avioliiton purkamista koskevan päätöksen antopäivästä. Eli kymmenen vuotta olisi nyt sitten tämä takaraja tästä eteenpäin. Kun tämä avio-oikeus vanhentuu, kumpikaan puoliso ei ole velvollinen luovuttamaan omaisuuttaan avio-oikeuden nojalla enää sille toiselle puolisolalle, eksälle. Avio-oikeuden vanhentumisen voi esityksen mukaan katkaista hakemalla tuomioistuimesta pesänjakajaa omaisuuden osituksen toimittamiseksi. Puolisot voivat myös tietyin muoto- ja rekisteröintivaatimuksin sopia myös kymmenen vuotta pidemmästä vanhentumisajasta. Avioliittolain vallinnanrajoitusten ehdotetaan vuorostaan olevan voimassa siihen saakka, kunnes avioliiton purkautumisesta on kulunut myös se kymmenen vuotta. Niin ikään ehdotetaan, ettei yhteisomistusolettamaa enää sovelleta, jos avioliiton purkautumisesta avioeron tai avioliiton kumoamisen johdosta on kulunut se yli kymmenen vuotta.

Lakivaliokunta on antanut yksimielisen mietinnön tästä asiasta, jossa se pitää hallituksen esityksen tavoitteita ja ehdotettuja muutoksia oikeinkin kannatettavina. Lakivaliokunta toteaa tässä mietinnössään, että aviovarallisuusjärjestelmässä on kyse yleislainsäädännöstä, joka koskee erittäin suurta osaa kansalaisia — äsken puhuttiin kansalaisuuden saamisista, ja tämä koskettaa erinomaisen suurta osaa. Siksin on tärkeää, että oikeustila on mahdollisimman selkeä ja sääntely yksinkertaista. Lisäksi lakivaliokunta korostaa mietinnössään lainsäädäntömuutoksista tiedottamisen merkitystä.

Lakivaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä 3. lakiehdotukseen ehdotetuin vähäisin muutoksin. Valiokunta ehdottaa, että 3. lakiehdotuksen 4 a §:n 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin sillä viisiin, että puolisoista tallennetaan syntymäaikojen sijasta henkilötunnukset vastaavalla tavalla kuin avioehtoasioiden rekisteriin. Näin. — Kiitokset, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

19.03 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lakivaliokunnan puheenjohtaja Eerolaa tästä esittelystä.

Hallitus esittää kymmenen vuoden määräaika, jonka jälkeen entisen aviopuolison omaisuutta kohtaan ei voisi enää esittää vaatimuksia. Tavoitteena on kannustaa puolisoita tekemään ositus ajoissa ja selkeyttää oikeustila. Ositus tarkoittaa puolisoitten avio-oikeuden alaisen omaisuuden jakamista avioliiton päättyessä. Käytännössä moni jättää tämän tekemättä, ja nykyinen lainsäädäntö ei aseta aikarajaa vaatimusten esittämiselle. Tämä on johtanut tilanteisiin, joissa vuosikymmeniä vanhoja asioita joudutaan selvittämään perunkirjoitusten yhteydessä. Ehdotetun määräajan myötä helpottuvat sekä kuolinpesien että pesänselvittäjien tehtävät. Jatkossa ei tarvitse etsiä kadonneita osituskirjoja tai selvittää, mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2025 vp

omaisuutta entinen puoliso omisti vuosikymmeniä sitten. Uudistus tuo oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta kansalaisille sekä vähentää tarpeetonta hallinnollista työtä.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys ei sisällä osituspakkoa. Kukaan ei ole velvoitettu tekemään ositusta, mutta laki asettaa aikarajan sille, kuinka kauan vaatimuksia voidaan esittää. On myös tärkeää, että lakimuutos ei koske avioliittoja, jotka päättyvät kuolemaan. Lesken oikeuksiin ei puututa, eikä niitä heikennetä. Lisäksi valiokunta on ehdottanut pientä muuta merkittävää tarkennusta, kuten että puolisoiden tiedot kirjataan rekisteriin henkilötunnuksella syntymäajan sijasta, mikä parantaa tietoturvaa ja yhdenmukaistaa käytäntöjä.

Lakimuutoksen tarkoitus on vahvistaa oikeusvarmuutta, turvata kansalaisten asemaa ja helpottaa viranomaisten työtä. Tämä on järkevää ja vastuullista lainsäädäntöä, joka vähentää riitoja ja tekee arjesta sujuvampaa.

Kiitän myös oikeusministeri Leena Merta asian hyvästä valmistelusta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 51/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.